

Første næstformand (Ivar Hansen):
Lovforslaget vil nu blive sendt til statsministeren.

for tillægsbetænkningen af Jørn Jespersen (SF) og Frank Aaen (EL).

Den næste sag på dagsordenen var:

18) Tredje behandling af lovforslag nr. L 232: Forslag til lov om ændring af lov om folkeskolen. (Betalning for ophold i skolefritidsordning).

Af Villy Søvnald (SF) m.fl.
(Fremsat 21/4 95. Første behandling 16/5 95. Betænkning 23/5 95. Anden behandling 30/5 95).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sattes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget forkastedes, idet 14 (SF og EL) stemte for, 115 (S, V, KF, FP, RV og CD) imod.

Den næste sag på dagsordenen var:

19) Tredje behandling af lovforslag nr. L 236: Forslag til lov om butikstid m.v.

Af erhvervsministeren (Mimi Jakobsen).
(Fremsat 21/4 95. Første behandling 27/4 95. Betænkning 29/4 95. Anden behandling 30/5 95. Tillægsbetænkning 31/5 95. Ændringsforslag af 1/6 95 uden for tillægsbetænkningen af Jørn Jespersen (SF) og Frank Aaen (EL)).

Der var stillet 2 ændringsforslag i tillægsbetænkningen.

Uden for tillægsbetænkningen var der stillet 2 ændringsforslag af Jørn Jespersen (SF) og Frank Aaen (EL).

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg gør opmærksom på, at der er omdelt en omtrykt tillægsbetænkning. Der er her i formiddag stillet og omdelt to ændringsforslag uden

Samtykke til behandling

Første næstformand (Ivar Hansen):

Ændringsforslagene uden for tillægsbetænkningen kan kun med Tingets samtykke behandles i dette møde, men hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg samtykket som givet. (Ophold). Det er givet.

Ændringsforslagene sattes først til forhandling.

Forhandling

Frank Aaen (EL):

Vi fik jo under andenbehandlingen så glimrende illustreret, at dette lovforslag er lavet så sjusket, så umuligt og på en så helt utrolig måde, at ikke engang de, der har aftalt det indbyrdes, er indstillet på at ville stå ved det, og hvor vi så kan se frem til at få vedtaget lovforslaget med godt en tredjedel af Tingets stemmer, mens næsten lige så mange stemmer imod og endnu flere undlader at stemme. Det er ganske utroligt. Som illustration af, at ingen ved, hvad der foregår, har vi jo set, at et ændringsforslag pludselig blev nedstemt, selv om de, der stemte imod det, faktisk gik ind for den paragraf. Det er sådan set den bedst tænkelige illustration af, hvor grotesk den her sag er.

Vi har jo også fået illustreret gennem hele forløbet – også i de allersidste timer i går aftes, da folk var i deputation til Erhvervsudvalget – at når der kommer repræsentanter for stort set alle arbejdsgivere inden for branchen og repræsentanter for stort set alle ansatte, for flere hundredtusinde mennesker, så kan de ikke blive hørt. Man hører overhovedet ikke efter – eller rettere: De bliver lyttet til, men man tager ikke hensyn til, hvad der bliver sagt. Men når der kommer to fine herrer i slips og jakke, som repræsenterer en multinational amerikansk koncern, og siger: Vi har et problem med, at der er en grænse på 10 mio. kr. i stedet for 12,5 mio. kr., ja, så står erhvervsministeren ret, og det lille flertal her, som ønsker at gennemføre den her lov, retter også ind sammen med V og K – det var De Konservative, der krævede det mest energisk – og så er der altså lige pludselig stemming for, at vi hellere må gøre, som de ameri-

kanske forretningsfolk beder os om, for ellers risikerer vi jo, at de ikke vil oprette en butik mere.

Jeg vil sige for vores vedkommende, at vi altså helst så, at vi fik stoppet den udvikling, hvor der er en McDonald's på det ene hjørne og en burgerbar af en anden art på det andet, og på det tredje er der en 7-Eleven-butik. Vi synes sådan set, det er fuldstændig ødelæggende for bybilledet i vores byer. Men jeg kan forstå, at De Konservative støttet af et flertal i Socialdemokratiet og Venstre synes, det er helt o.k., og at vi bare skal gøre alt, hvad vi kan for at få flest mulige gadehjørner i den her by ødelagt.

Vi har gjort, hvad vi kunne, fra SF's og fra vores side for at påvise, hvor tåbeligt det er, det, man er i gang med. Som et sidste behjertet forsøg på at få folk til at tænke sig om lavede vi den lille snedige afstemningsmanøvre, som V og K - det er vi glade for - hoppede i, men alligevel har vi altså ikke kunnet formå folk til at tænke sig om.

Nu giver vi folk en sidste mulighed, for der er stor enighed om, at der er brug for en analyse af butiksstrukturen i Danmark. Det, vi gør i øjeblikket, er jo afgørende at påvirke butiksstrukturen, og vi ved, at når vi først har fået nedlagt butikker, så bliver de aldrig åbnet igen.

Vi ønsker, at man ikke vedtager et lovforslag i dag, der afgørende påvirker butiksstrukturen på den måde, før vi har fået den analyse, som vi er enige om vi skal have fra kommissionen om fremtidens butiksstruktur, og derfor beder vi så mindelig, om vi i hvert fald ikke kan få udskudt denne lovs ikrafttræden, indtil vi ser, hvad denne kommission om fremtidens butiksstruktur kommer frem til, så vi i hvert fald også har det med, inden vi gør noget, der er til ubodelig skade for de små butikker og for de ansatte i landets butikserhverv.

Kim Behnke (FP):

Da Folketinget havde anden behandling af lukkeloven eller lov om butikstid, som den jo hedder, havde Fremskridtspartiet i samarbejde med Venstre og Konservative stillet en række ændringsforslag. De ændringsforslag havde alle til formål at fjerne de bånd og de hindringer, der er i den gældende butikstidslov, sådan at vi faktisk fik loven mere eller mindre ophævet.

Undervejs i afstemningerne om de ganske mange ændringsforslag skete der jo så det, at nogle af paragrafferne er konsekvensændringer i forhold til andre paragraffer, og gennem den

lidt smarte manøvre, som SF og Enhedslisten foretog, ja, så blev to af paragrafferne stemt ud under andenbehandlingen.

De to paragraffer kan vi også sagtens undvære, hvis hovedparagrafferne ikke er der, men når hovedparagrafferne bliver i loven, bliver det meningsløst at fjerne de to underparagraffer, og derfor har vi været nødsaget til under udvalgsarbejdet igen at få de to bestemmelser ind i loven - sådan set ikke fordi de to bestemmelser i sig selv er nogle, der har Fremskridtspartiets opbakning eller begejstring, men vi må også sørge for, at den lovgivning, der kommer ud af Folketinget, er en lovgivning, der giver mening og kan anvendes af den befolkning, som vel i øjeblikket nærmest med et skuldertræk ser, hvad der sker omkring lukkeloven.

Under udvalgsarbejdet er den beløbsgrænse, som vi mener er fuldstændig absurd, så forhøjet fra 10 til 12,5 mio. kr. Vi kunne såmænd godt have ønsket os, at den blev forhøjet til f.eks. 12,5 mia. kr.; så var vi da sikre på, at der ikke var nogen butikker, der rendte ind i problemer. Sagen er jo den, at uanset hvor mange beregninger man laver på, hvor det snit skal lægges med den beløbsgrænse, så vil der være butikker, som kommer til at rende ind i problemer, når de rammer beløbsgrænsen, og da regeringen har som ambition, at der skal mere gang i hjulene - en ambition, som vi er tilfreds med og deler - ja, så burde man jo også have et højere ambitionsniveau end blot at forhøje grænsen til 12,5 mio. kr. Vi tror, der er ganske mange butikker, som hurtigt vil rende ind i det loft, og så har vi balladen igen.

Den anden bestemmelse, som røg ud, gjaldt spørgsmålet om alle de butikker, der i dag har dispensation - ofte givet af kommunalbestyrelsen - til at have åbent i forskellige trafikknudepunkter, sommerhusområder osv., og bestemmelsen om, at de kan fortsætte med at eksistere, skal vi selvfølgelig have ind i loven igen. At fjerne den havde kun mening, når hovedbestemmelserne i loven var ude. Derfor støtter vi i dag de to ændringsforslag fra ministeren, som er tiltrådt af bl.a. Fremskridtspartiet. Der er ingen, der må efterlades med det indtryk, at det er, fordi vi dermed udtrykker begejstring for indholdet af de to bestemmelser - nærmest tværtimod - men vi gør det ud fra hensynet til, at det, der kommer ud fra Folketinget, skal være brugbart.

Så har SF og Enhedslisten uden for betænkningen lige i allersidste øjeblik stillet to yderligere ændringsforslag. Det ene af dem går ud

på, at lovens ikrafttræden skal udskydes til at være tidligst seks måneder efter, at kommissionen om fremtidens butikstruktur har afsluttet sit arbejde.

Nu har vi ikke bedt om, at den kommission skal nedsættes. Vi mener faktisk, at dens arbejde er inderlig overflødigt. Hverken kommissioner, nævn, udvalg, Folketinget eller regeringen skal bestemme, hvordan fremtidens butikstruktur skal være. Modsat hr. Frank Aaen fra Enhedslisten mener vi ikke, at vi politikere skal bestemme, hvor mange og hvilke butikker der skal være rundt omkring i det danske samfund. Det må være forbrugernes frie valg, der afgør, hvilken butikstype der skal ligge på de gadehjørner, som hr. Frank Aaen nævnte.

Eftersom vi ved tredjehandlingen her i dag agter at stemme imod loven, er det jo i vores interesse, at den ikke kommer til at virke alt for hurtigt. Havde SF og Enhedslisten stillet et ændringsforslag om, at loven først skulle træde i kraft i år 2050, havde vi såmænd også stemt for det. Vi støtter derfor ændringsforslaget ud fra filosofien om, at jo længere tid der går, jo mere åbenlyst bliver det for alt og alle, at det, der er den rigtige løsning på spørgsmålet om butikstider, er, at man får vedtaget det lovforslag, som vi har fremsat i samarbejde med Venstre og Det Konservative Folkeparti, nemlig forslaget om, at vi helt ophæver lov om butikstid, og at vi får lige så moderne, lige så liberale og lige så frie forhold i Danmark som i hovedparten af vores nabolande og andre steder rundt på Jorden, nemlig at det er kunderne og butikkerne, der afgør, hvornår der skal være åbent, og ikke mere eller mindre tilfældige politiske aftaler.

Ministeren har i forbindelse med det her lovforslag udtalt, at ministeren er helt sikker på, at den her lov nu vil holde til langt ind i 2000-årene. Nu kan og skal man ikke indgå væddemål fra Folketingets talerstol, men jeg er ret sikker på, at inden for de næste få år vender vi tilbage til den her lov, for så vil nye behov vise sig. Lige så vel som sortimentslister, Berlinmure og andre ting gennem tiden har resulteret i, at man var nødt til at tage loven op til revision igen, så vil de nye bestemmelser, særlig bestemmelsen om den økonomiske grænse, skaffe os så mange problemer, at Folketinget bliver nødt til forhåbentlig hurtigst muligt at genoptage sagen og forhåbentlig næste gang med den udgang, at vi så helt kan få ophævet loven.

Jeg skal derfor ud over tilkendegivelserne om ændringsforslagene slutte af med at sige, at vi

agter at stemme imod den samlede lov lidt senere.

Jørn Jespersen (SF):

Af de svar, som Folketingets Erhvervsudvalg har fået i forbindelse med behandlingen af det her lovforslag, er det klart fremgået, at regeringens fremsættelse af forslaget til ny butikstid ikke har noget at gøre med nogen samlede forlig i regeringen. Der er ikke tale om en handel, hvor man på den ene side har givet en indrømmelse til CD om lukkeloven og på den anden side fået nogle indrømmelser til f.eks. Socialdemokratiet. Det fremgår klart af erhvervsministerens svar til Erhvervsudvalget.

Det har vi undret os en hel del over i SF, for vi forstår ikke, at Socialdemokratiet på den baggrund er gået med til det her forslag. Den eneste logiske forklaring, vi kunne se på, at Socialdemokratiet medvirkede til at fremme en lovgivning af den her karakter, var netop, at det var en modydelse til Centrum-Demokraterne for nogle andre ting. Men det er det altså ikke, og derfor står vi helt uforstående over for, at Socialdemokratiet har accepteret et lovforslag af den her karakter.

Den undren er ikke blevet mindre, efterhånden som forskellige ændringsforslag er blevet stillet. Først blev omsætningsgrænsen fra de 15 mio. kr. nedsat til 10 mio. kr. med en noget løs begrundelse. Og pludselig i sidste øjeblik efter andenbehandlingen af forslaget, og efter at en multinational amerikansk kiosk kæde havde været i deputation i Folketingets Erhvervsudvalg, bliver omsætningsgrænsen hævet fra 10 mio. kr. til 12,5 mio. kr., og det sker vel at mærke uden nogen særlig seriøs begrundelse.

Det har ikke været muligt for erhvervsministeren eller hendes ministerium at redegøre for, hvad det er for en påvirkning af butikstrukturen, som en ændring af omsætningsgrænsen fra 10 mio. kr. til 12,5 mio. kr. lægger op til. Der er ikke nogen særlig præcise beregninger af, hvad det er for butikstyper, der bliver fremmet af sådan en omsætningsgrænse, og hvad det er for butikker, der bliver generet af det. Der er en vag antydning af, at det vistnok er kiosker og den slags butikker, der bliver tilgodeset, og at det formentlig flytter noget omsætning fra andre butikstyper med en højere grad af service og kvalitet, men det er ikke noget, man kan sige noget præcist om.

Det får os til at mene, at det er en uhyre sjuksket og uanstændig fremgangsmåde, at man flytter på tallene fra det ene øjeblik til det andet uden nogen saglig baggrund at gøre det på.

Det samme gælder, når vi har spurgt til beskæftigelseseffekten af den omsætningsgrænse, der nu foreligger. Så får vi at vide, at det kan man ikke sige noget om. Der er nogle argumenter for, at det burde betyde, at beskæftigelsen stiger i nogle butikker, som får en omsætningsfremgang. Det er da sikkert rigtigt, at nogle butikker vil få en beskæftigelsesfremgang, men det er jo lige så sikkert, at den fremgang kommer ikke ud af den blå luft. Den kommer fra en anden type af butikker, hvor man så vil opleve en mindst lige så stor tilsvarende nedgang i beskæftigelsen.

Hvad nettoresultatet af det bliver – en samlet stigning eller et samlet fald i beskæftigelsen – ved regeringen ikke noget om, det er den ikke i stand til at svare på, og alligevel fremsætter den tilsyneladende med stor begejstring et forslag om at hæve omsætningsgrænsen til 12,5 mio. kr.

Hvad vil det her betyde for arbejdsvilkårene for de ansatte og for ejerne af landets detailbutikker? Det kan man ikke sige noget om. Spørgsmålet om unges arbejde skal afklares ved en senere lejlighed, det har man heller ikke taget stilling til i forbindelse med denne her lov.

Når vi spørger: Hvad vil det betyde for forholdet mellem antallet af ufaglærte og faglærte arbejdere og dermed også for serviceniveauet for de handlende, så får vi at vide, at det kan man ikke sige noget om, det vil jo vise sig.

Alt i alt må man konkludere, at det er en lov og nogle ændringsforslag uden sagligt belæg, uden et ordentligt forarbejde og uden et sikkert fundament at lovgive på. Man er nu mere eller mindre tilfældigt havnet på en omsætningsgrænse på 12,5 mio. kr., og den vil man så slå sig igennem med.

Derfor har vi fra SF's og Enhedslistens side sagt, at når der samtidig er lagt op til, at der skal nedsættes en kommission, der skal belyse forholdene og strukturen i detailhandelen, var det så ikke mere rimeligt, at man afventede denne kommissions arbejde, så man trods alt havde et vist grundlag at lovgive på og bare i et vist omfang vidste, hvilke konsekvenser den lovgivning, man selv vedtager, vil få?

Det er det, vi giver Folketinget en sidste chance for at gøre ved at stemme for vores forslag om, at loven ikke træder i kraft før tidligst seks måneder efter, at Detailhandelskommissionen

har afleveret sit analysearbejde. Det ville give Folketinget mulighed for at vide, hvad det er, man vedtager, og vide, hvilke konsekvenser det ville få for landets butiksejere, for de ansatte i butikserhvervet, for butiksstrukturen og dermed også for service og kvalitet over for forbrugerne.

Lotte Henriksen (S):

Det er rigtigt, at regeringen ved et ændringsforslag under anden behandling stillede forslag om, at omsætningsgrænsen skulle ligge på de 10 mio. kr. Og når der nu ligger et ændringsforslag om, at omsætningsgrænsen skal løftes til de 12,5 mio. kr., så står der også i tillægsbetænkningen, at det nu ikke kun er regeringspartierne, men også De Konservative, Venstre og Fremskridtspartiet, som vil stemme for det ændringsforslag.

Der er vel ikke noget underligt i, at en regering søger at samle det bredest mulige flertal for at få en så vigtig paragraf som den om omsætningsgrænsen, som jo præcis er omdrejningspunktet for åbningstiden om søndagen, igenem. Og det er naturligvis også baggrunden for, at vi støtter det forslag.

Så skal jeg bare oplyse, at de ændringsforslag, som er stillet af henholdsvis SF og Enhedslisten uden for tillægsbetænkningen, stemmer vi naturligvis imod.

(Kort bemærkning).

Kim Behnke (FP):

Først en kort bemærkning til hr. Jørn Jespersen, som endnu en gang bringer et argument på banen, som ikke holder vand, nemlig at hvis fru Jensen lader være med at bruge 100 kr. i Brugsen, så har hun de 100 kr., hun kunne bruge i Føtex, men hvis hun bruger 200 kr. i Føtex, så må det betyde, at så er der en skomager, som har mistet 100 kr. Sådan er det ikke.

Der er historisk belæg for, at omsætningen stiger, stiger og stiger og heldigvis for det, for ellers havde vi stadig væk haft en situation som i stenalderen, hvor vi gik rundt og rodede med en pind i jorden og byttede sten med hinanden og ravklumper og andre ting. Sådan er det ikke længere.

Alle statistikker, al litteratur dokumenterer, at hvert eneste år stiger omsætningen, og derfor er der ikke tale om, at hvis én butik får en øget omsætning, så kan det kun ske på bekostning af en anden butik, nej, det kan jo være en andel af den samlede forøgede omsætning, der finder sted.

Jeg har svært ved at forstå, at SF totalt negliger alle de kendsgerninger og så har den holdning, at en krone brugt ét sted nødvendigvis må være taget et andet sted fra. Sådan er det ikke, samfundsøkonomien vokser, ekspanderer år for år.

Så til fru Lotte Henriksen, som jo gerne ville efterlade det indtryk af behandlingen her, at når Venstre, De Konservative og Fremskridtspartiet stemmer for de to ændringsforslag, var det, fordi vi nu var supertilhængere og begejstrede for de bestemmelser. Som det fremgår af betænkningen, er det ikke tilfældet.

Socialdemokratiet havde også et medansvar for, at det gik, som det gjorde ved andenbehandlingen, al den stund ganske mange i Socialdemokratiet vælger at stemme blankt i denne sag, og derfor er der ingen grund til at bruge tredjebehandlingen til at efterlade et sådant indtryk hos folk, der lytter til og ser på, hvad der foregår her, for det er ikke tilfældet. Det fremgår meget tydeligt af tillægsbetænkningen, hvorfor – og det er alene af den grund – vi vælger at deltage i at få de to paragraffer tilbage i loven.

(Kort bemærkning).

Jørn Jespersen (SF):

Jeg skal da gerne medgive hr. Kim Behnke, at der i temmelig mange år finder en stigning sted i omsætningen inden for detailhandelen. Og i det omfang den stigende omsætning bliver placeret i bestemte butikstyper, kommer den naturligvis ikke fra andre butikker.

Men samtidig er det jo sådan, at der bliver flyttet ganske store markedsandele fra forskellige butikstyper til andre butikstyper. Og man kan i hvert fald sige til hr. Kim Behnkes fru Jensen, at i det omfang fru Jensen har brugt 100 kr. i én butik, kan hun i hvert fald ikke bruge de samme 100 kr. i en anden butik samtidig.

Derfor er der selvfølgelig tale om, at når man favoriserer en bestemt type af butikker, går det samtidig ud over en anden type af butikker. Og det er her, hr. Kim Behnkes og min uenighed for alvor melder sig, for vi i SF ønsker at påvirke den overordnede udvikling i den danske butiksstruktur.

Vi ønsker politisk at tilskynde til, at butikker med en høj service, med faglært personale, med en god kvalitet, med fagfolk, der er stolte af at sælge det, de sælger, bliver fremmet.

Vi ønsker tilsvarende, at butikker med dårlig kvalitet, lavt serviceniveau og høj grad af ufaglært personale ikke bliver fremmet.

Det betyder ikke, som hr. Kim Behnke plejer at forsøge at give indtryk af, at vi vil bestemme i detaljer, hvor mange butikker der skal være, og hvor de skal ligge, og hvad de skal handle med, men det betyder, at på det overordnede strukturmæssige plan ønsker vi at tilskynde til en udvikling, vel vidende at det også hænger meget sammen med, hvordan efterspørgselsforholdene på markedet er. Men den efterspørgselsudvikling, der er på markedet, kan vi jo politisk tilskynde til at gå i den ene retning eller i den anden retning.

Det er det, vi ønsker at yde et politisk bidrag til: At påvirke – sammen med forbrugernes efterspørgsel – hvad det er for en type af butikker, vi skal have i det her land.

Det vil Fremskridtspartiet ikke blande sig i. De vil overlade det fuldstændig til de rå markeds kræfter. Og det vil også sige til de stærke, inden for detailhandelen f.eks. de store kæder. Det er et ærligt synspunkt. Vi er bare ikke enige.

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 i tillægsbetænkningen vedtoges med 108 stemmer mod 15; 7 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 3 uden for tillægsbetænkningen af Jørn Jespersen (SF) og Frank Aaen (EL) (se foran) forkastedes, idet 21 stemte for, 49 imod; 61 stemte hverken for eller imod.

Ændringsforslag nr. 4 uden for tillægsbetænkningen af Jørn Jespersen (SF) og Frank Aaen (EL) (se foran) forkastedes uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2 i tillægsbetænkningen vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Iyar Hansen):

Jeg skal her afbryde forhandlingen. Lovforslaget vil blive genoptaget som et senere dagsordenspunkt i dag.

Jeg skal her udsætte mødet. Det genoptages i dag kl. 13.00, hvor vi først går til punkt 22 på dagsordenen: Forespørgsel til statsministeren.

Mødet udsat kl. 11.47

Mødet genoptaget kl. 13.00

Man gik først til punkt 22 på dagsordenen, som var:

22) Forespørgsel nr. F 47:

Forespørgsel til statsministeren:

»Hvilke oplysninger kan regeringen give om den indenrigs- og udenrigspolitiske situation?«

Af Pia Gjellerup (S), Ivar Hansen (V), Hans Engell (KF), Steen Gade (SF), Kim Behnke (FP), Jørgen Estrup (RV), Jette Gottlieb (EL) og Peter Duetoft (CD).

(Forespørgslen anmeldt 2/5 95. Fremme af forespørgslen vedtaget 9/5 95).

Begrundelse

Torben Lund (S):

Jeg skal traditionen tro på alle partiers vegne motivere forespørgslen, som vi i dag har rettet til statsministeren, om statsministerens vurdering af såvel den udenrigs- som indenrigspolitiske situation.

Jeg skal gøre det meget kort og blot sige, at vi alle sammen med interesse vil afvente statsministerens besvarelse.

Besvarelse

Statsministeren (Poul Nyrup Rasmussen):

Nu er det tid at gøre status, og for denne regering er det resultaterne, der tæller. Vi lægger kursen, vi virkeliggør vores ideer og vi realiserer vore planer.

Med regeringsgrundlaget »Fælles fremtid« blev kursen lagt, og kursen ligger fast for velfærdssamfundets udvikling. Fornyelse af velfærdssamfundet bygger på nogle grundlæggende værdier, nemlig frihed, solidaritet, fælles ansvar og tryghed.

Vi ønsker et samfund med plads til alle, hvor der er plads til at bruge sine talenter og plads til at udvikle sig, men vi vil også et samfund med ansvarlige fællesskaber, for frihed og fællesskab er hinandens ballast, hinandens forudsætninger.

Fællesskaber skaber grundlag for frihed, og velfærdssamfundets fornyelse bygger på den nødvendige kombination af fællesskab, solidaritet og frihed. Og vi mener hvert eneste ord – omsat i lovgivning og samarbejde med alle befolkningsgrupper i det danske samfund.

Grundlaget for velfærdssamfundet er en stærk økonomi, og Danmark har i dag en stærk økonomisk vækst og et velfungerende erhvervsliv. Vi vil fastholde og udbygge det økonomiske grundlag for vores velstand og for vores velfærd, hvor vi skal kombinere økonomisk vækst med grøn og bæredygtig udvikling, for miljøet skal stå højt, også i internationalt samarbejde, og målene skal omsættes i konkret handling. Regeringen har viljen til både mål og midler.

Vi skal indrette vores samfund, så den enkelte kan orientere sig, kan finde vej og har mulighed for at tage ansvar i et samfund i hastig forandring. Uddannelse, forskning og arbejdsmarkedet vil stå i centrum i de kommende år, og en aktiv og massiv indsats på disse områder skal styrke både det samfundsøkonomiske grundlag og beskæftigelsen.

Vi skal samtidig standse udstødningen ved at gennemføre en særlig indsats over for de mest udsatte grupper; det er ikke mindst her, velfærdssamfundet skal stå sin prøve.

Vi skal sikre fornyelse og omstilling i den offentlige sektor på den rigtige og på den ordentlige måde – opgaven er at forny uden at forringe. En håndfast prioritering af udgifterne er nødvendig, og den skal sikre, at kvaliteten af den offentlige service er i orden.

Kursen ligger fast, når det drejer sig om udviklingen af demokratiet. Velfærdssamfundet forudsætter simpelt hen aktiv deltagelse i demokratiet, men demokrati er ikke en selvfølge: Det skal villes, og det skal med tiden fornyes. Politikerne har et ansvar for at skabe rammerne i dialog med borgerne, men det er befolkningen, der skal udfylde rammerne.

Kursen ligger også fast, når det drejer sig om de internationale opgaver, hvor udviklingen af velfærdssamfundet og deltagelsen i det internationale hænger uløseligt sammen. Landenes økonomier er således allerede dybt, dybt afhængige af hinanden, de tungeste miljøproblemer er internationale, og fred og sikkerhed forudsætter tæt internationalt samarbejde.

Vi oplever jo helt aktuelt blot 1.000 km herfra, hvor ekstremt vanskeligt og frustrerende internationalt samarbejde for freden kan være, og